

Organische stof: de kennis is in beweging, nu de boer nog!

Marjoleine Hanegraaf NMI

Nick van Eekeren LBI

Zorg voor Zand

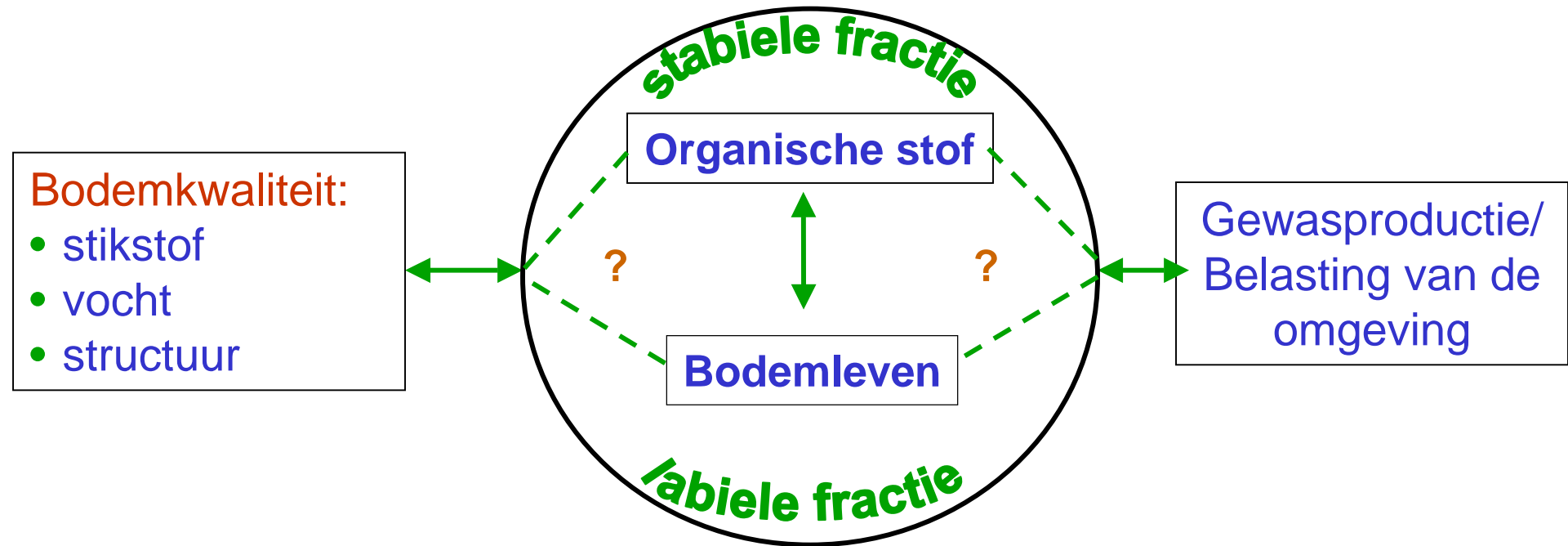
Inhoud:

- Update van kennis over OS
- OS als draaiknop voor bodemkwaliteit
- Communicatie over OS

Zorg voor Zand (ASG/LBI/NMI):

Rol en wisselwerking organische stof en bodemleven

Op zoek naar nieuwe indicatoren naast OS% en NLV

Visies op trends in organische stof

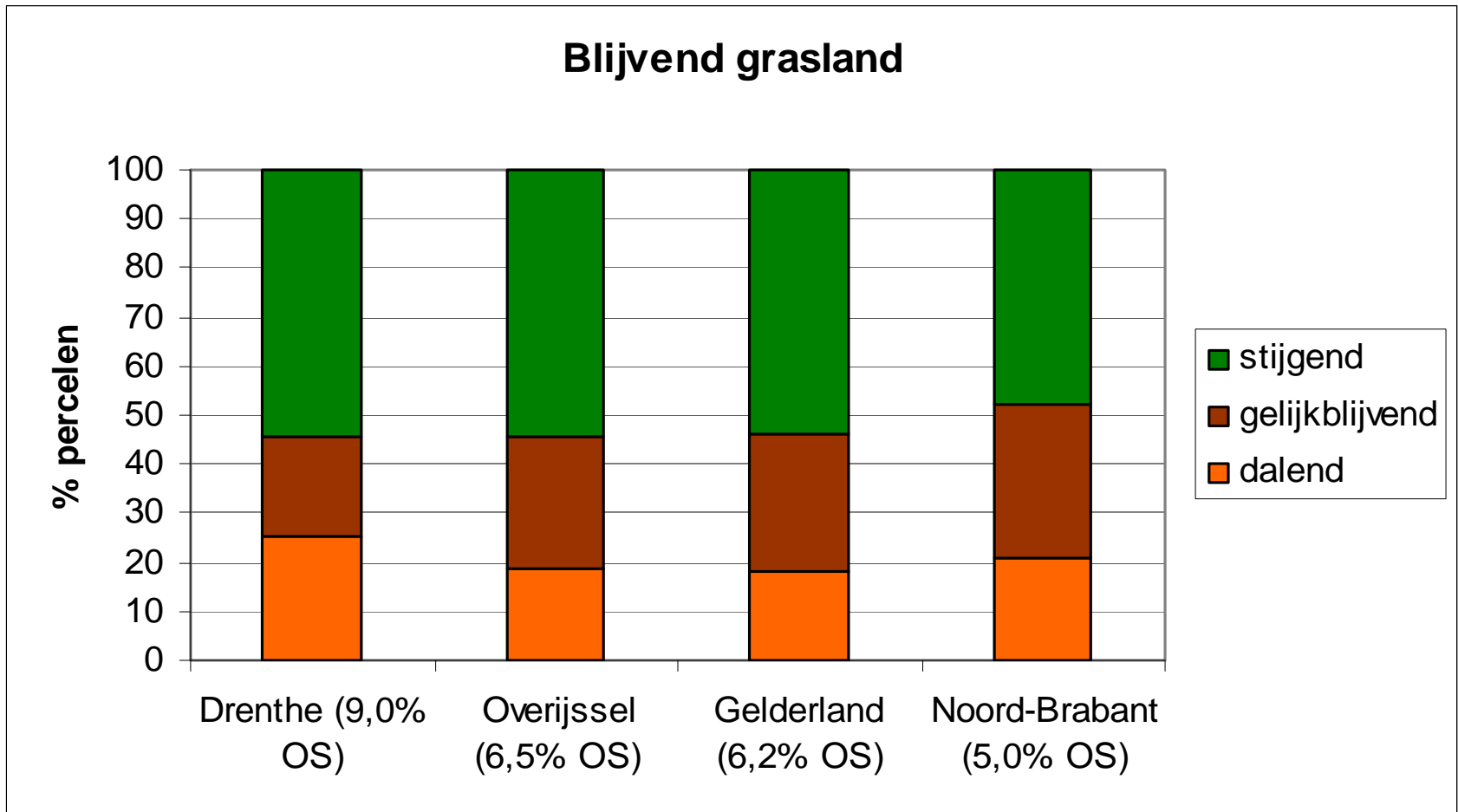

- Gehalten dalen niet, geen maatregelen of beleid nodig
- Gehalten dalen door de gebruiksnormen, landbouwproductie in gevaar

ZvZ-onderzoek wijst uit:

- De waarheid ligt in het midden:
geen eenduidige trend

Grasland – verandering van 1% over 20 jaar

(mbv dataset routinematig grondonderzoek Blgg)

OS-opbouw en N-levering

...vraagt om optimalisatie van beide (tegengestelde) processen
Dilemma of kunst?

Kennisvragen:

OS-opbouw: OS% is trage indicator; hoe kan het beter?

NLV-systeem te grof; is verfijning mogelijk?

Beantwoording:

- OS → labiele OS → C-mineralisatie → N-mineralisatie
- routinematig te bepalen indicatoren
- **Indicator voor labiele OS:** Hot Water-extractable Carbon (HWC)
- Verbetering NLV systeem grasland mogelijk

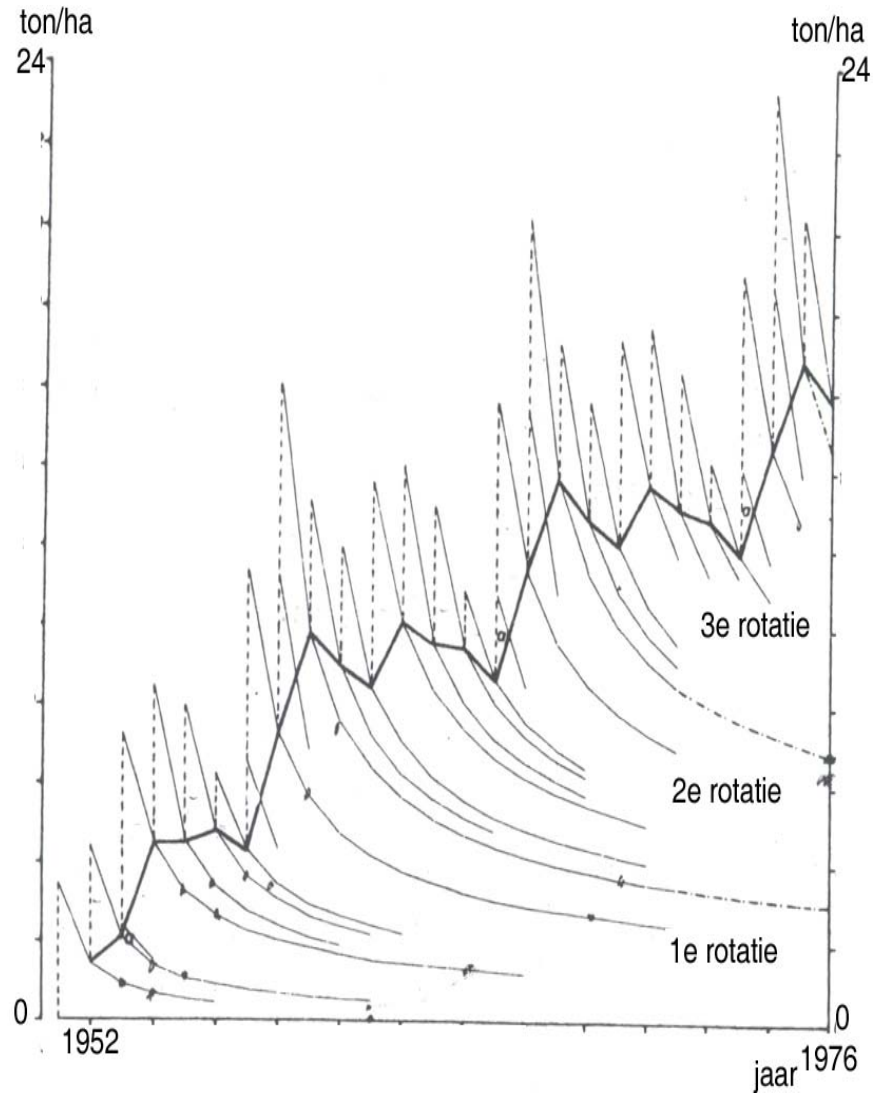
Mest, zode, gewasrest, compost: alle organische stof volgt hetzelfde afbraakpatroon

Bach: 'Die Kunst der Fuge'

FUGUE

© 1995 Schott Music (UK) Ltd. No. 17, 1963

Prelude & Fugue V, Book II of Well-Tempered Clavier

Principe OS-balans

1. Aanvoer

Vul in:

hoeveel kg e.o.s. uit:

- gewasresten
- groenbemesters
- organische meststoffen
(zie tabellen)

2. Afvoer (=afbraak)

Vul in:

hoeveel kg OS, o.b.v.

- vuistregel: 1600 – 2000 kg/ha
  - rijke bemesting?
  - grondbewerking?
- grondonderzoek

3. Bereken Aanvoer - Afvoer

4. Interpreteer, kies maatregelen en check

OS als draaiknop voor een goede bodemkwaliteit

- stel een OS-balans op
- laat afbreeksnelheid bepalen
- zorg voor goede ontwatering
- bekalk regelmatig
- gebruik compost en vaste mest
- groenbemesters in mais: kies bewust en heb aandacht voor de teelt
- beperk graslandvernieuwing
- langere grasfase in rotatie met mais
- ontlast de bodem

- veel 'OPA'-kennis: vuistregels en ervaringskennis
- update met laboratorium-analyses en computermodellen
- aangevuld met high-tech: mechanisatie, GIS

Onderbelicht: OS is ook korte termijn belang!

- levering nutriënten
- bodemleven: onmisbaar voor functies OS en ziekteverend
- fosfaat: relatie met duurzaam bodembeheer
- bodemstructuur
- vochthuishouding
- c.e.c.

Artikel in Bodem, nov. 2009 Hanegraaf & Van Schöll

Aanknopingspunten voor het onderwijs

Hoe communiceren we dit?

- korte termijn boodschappen OS
- uitdrukken in €
- aanspreken op ondernemerschap
- stimuleren innovatief gedrag
- uitgaan van voorkeursleerstijl
- aanhaken bij de *drive*

Model:

- studentenopdrachten
- begeleiding vanuit agribusiness
- wisselwerking docenten, onderzoekers en adviseurs

Project Samen kennis maken CropEye i.s.m. VHL en NMI
Netwerk Boer, Bodem & Ondernemerschap

Leerpunten OS in beweging, nu de boer nog!

---

1. Visie op bodemvruchtbaarheid:

samenhang chem/biol/fys is praktijkrijp

2. OS is de draaiknop voor bodemkwaliteit

3. Ingangen:

- korte-termijn effecten van OS
- aansluiten bij ondernemerschap